

Opptaksordning til profesjonsstudiet og studiemiljø på årsstudiet og bachelorprogrammet

Rapport fra arbeidsgruppa

Institutt for psykologi
9.5.18

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn	1
1.1	Arbeidsgruppa.....	2
1.2	Beskrivelse av dagens opptaksordning.....	2
1.2.1	Ressursbruk ved dagens opptak	2
1.3	Studentflyt mellom studieprogrammene ved IPS	3
1.3.1	Frafall	5
1.4	Eksamensgjentak	5
1.5	Studiemiljø.....	5
1.6	Erfaringer fra de tre andre profesjonsstudiene.....	7
1.6.1	Demografi.....	7
1.6.2	Frafall	8
1.6.3	Resultater fra spørreundersøkelser sendt til UiB, UiO og NTNU.....	8
2	Forslag til endret opptaksordning.....	8
2.1	Samordna opptak	8
2.1.1	Ny organisering	9
2.1.2	Forslag til kvoter	10
2.2	Lokalt opptak.....	10
2.2.1	Utvide opptaksgrunlaget med PSY-0700.....	11
2.2.2	Rangere utfra prosentskåre på PSY-1001	11
3	Studiemiljø	13
3.1	Faglig miljø.....	13
3.2	Sosialt miljø.....	14
4	Mulige konsekvenser av endret opptaksordning	14
4.1	Faglige konsekvenser.....	14
4.2	Studiemiljø.....	15
4.3	Søkermasse og frafall	15
4.4	Økonomi	16
4.5	Ressursbruk og administrasjon.....	17
4.6	Arbeidsbelastning ved hyppige omstillinger	18
5	Andre forslag.....	18
5.1	Kun godkjenne årsstudiet fra UiT som opptaksgrunnlag	18
5.2	Motivasjonsbrev/intervju.....	18

5.3	Å gi forrang til førstegangssøkere	18
5.4	Endret eksamensordning på årsstudiet.....	19
6	Oppsummering	19
6.1	Faglige konsekvenser.....	19
6.2	Studiemiljø.....	20
6.3	Søkermasse og frafall	20
6.4	Ressursbruk og administrasjon.....	20

Figurliste

Figur 1.	Studentflyt etter årsstudiet.....	4
Figur 2.	Studentflyt mellom studieprogrammene ved IPS, jan 2006 – sept 2016.	4
Figur 3.	Tilfredshet med det sosiale miljøet blant studentene	6
Figur 4.	Tilfredshet med det faglige miljøet blant studentene	6
Figur 5.	Opplevd karakterpress på årsstudiet.....	7
Figur 6.	Fordeling av prosentkåre høst -16.....	12
Figur 7.	Fordeling av prosentkåre høst -17.....	12

1 Bakgrunn

Tidligere var det karakterene på årsstudiet (grunnfaget før Kvalitetsreformen i 2003) som var opptaksgrunnlag til alle profesjonsstudiene i psykologi i Norge. Blant de fire utdanningsinstitusjonene som tilbyr profesjonsstudium, var UiO først med å gå over til et seksårig integrert studium med opptak gjennom Samordna opptak (SO) i 2007. Argumentasjonen handlet blant annet om muligheten til å integrere klinisk teori og ferdighetstrening fra starten av studieløpet for å gjøre studentene forberedt på psykologrollen fra et tidlig tidspunkt. NTNU fulgte etter UiO i 2011. Samtidig foregikk det debatter og utredninger både ved UiB og UiT, men begge institusjoner landet da på å fortsette ordningen med opptak basert på årsstudiekarakterer. Ved UiT har i ettertid studieplanene blitt revidert, og det er i dag langsgående profesjonsforberedende emner fra første år på profesjonsstudiet (andre studieår).

I 2016 endret likevel UiB sin opptaksordning og studieplan, og UiT står nå som eneste institusjon med årsstudium + 5-årig profesjonsstudium.

Høsten 2016 fikk Institutt for psykologi (IPS) tall fra avdeling for utdanning (UTA) ved UiT som illustrerte mengden gjentak av eksamener på årsstudiet, altså eksamener som tidligere er bestått, men som tas på nytt for å forbedre karakteren. Våren 2017 gjennomførte så IPS undersøkelser blant daværende og tidligere årsstudiestudenter for å kartlegge studiemiljø og karakterpress. Resultatene viste at studiemiljøet ikke er godt nok og at det er et høyt karakterpress blant studentene som søker seg til profesjonsstudiet. En hypotese er at en av årsakene til dårlig studiemiljø er knyttet til dette karakterpresset.

Instituttstyret ved Institutt for psykologi ga derfor i sak IS 22-16 instituttledelsen i oppdrag å sette ned en arbeidsgruppe som skulle utrede og komme med forslag til endrede modeller for opptak. I sak IS 2-17 ble følgende mandat vedtatt:

A. Arbeidsgruppen får i oppdrag å utarbeide minst to ulike modeller for opptaksordning til profesjonsstudiet i psykologi:

- 1) En forbedring av dagens modell*
- 2) En modell med opptak gjennom samordna opptak*

B. Arbeidsgruppen skal utarbeide forslag til tiltak som bedrer studiekvaliteten ved bachelor og Årsstudiet i psykologi.

I etterkant av vedtaket gjennomførte IPS et opptak hvor man måtte trekke lodd mellom studenter som hadde rent A-snitt. I tillegg er UiT pålagt en avbyråkratiseringsprosess, ADM2020, som legger føringer for ressursbruken ved instituttene. Dette resulterte i at instituttleder la inn følgende tillegg i mandatet:

Til A) bes arbeidsgruppen redegjøre for forslag til løsning på alternativene (1 og 2), samt å utrede hvilke konkrete faglige og administrative innsatser (personellbehov, kompetansebehov gjennom årshjul) som vil følge av det ene og det andre alternativet.

Videre bes arbeidsgruppen om å gjøre en risikoanalyse for begge alternativ (1 og 2).

I rapporten beskrives først dagens opptaksordning, samt dagens ressursbruk, eksamensgjentak, studiemiljø og frafall. Vi presenterer så to forslag til endring av opptaksordning, samt forslag til tiltak for å forbedre studiemiljøet på årsstudiet og bachelor. Deretter beskrives konsekvenser av å endre opptaksordning (risikoanalyser, ressursbehov og økonomi). Vi har i tillegg valgt å beskrive kort de forslagene vi har utredet som vi av ulike grunner ikke anbefaler. Tilslutt forsøker vi å oppsummere de viktigste argumenter og konsekvenser av de to endelige forslagene.

1.1 Arbeidsgruppa

Arbeidsgruppa har bestått av følgende personer:

Studenter: Kirsti Seljenes, Marthe Kristina Grøttveit, Marie Anastasia Sivertsen og Kjersti Helene Chruickshank Frantzen.

Administrativt tilsatt: Marte Kanck-Jørgensen

Vitenskapelige tilsatte: Elisabeth Norman (UiB/professor II ved IPS/UiT), Joar Vittersø, Jørgen Sundby, Espen Bjørkedal, Ole Åsli, Benedikte Langseth-Eide, Rannveig Grøm Sæle (leder av gruppa). Eva Therese Næss var opprinnelig også medlem av gruppa, men ble fristilt i januar på grunn av andre arbeidsoppgaver.

1.2 Beskrivelse av dagens opptaksordning

Opptaket til profesjonsstudiet i psykologi reguleres i dag av UiTs forskrift, hvor det står følgende i Kapittel V – Opptak og rangering av søkere til særskilte studier:

§ 18. Opptak og rangering av søkere til profesjonsdelen av psykologistudiet

Hvilke bestemte fag, emner eller emnegrupper som utgjør opptaksgrunnlaget for opptak til profesjonsstudiet i psykologi fastsettes av Det helsevitenskapelige fakultet. Fakultetet kan fastsette særlige faglige minstekrav i studieplanen.

Søkerne rangeres på grunnlag av gjennomsnittskarakter for emnene som utgjør opptaksgrunnlaget. Dersom søkerne står karaktermessig likt, rangeres disse innbyrdes ved loddtrekning.

For søkere med sitt årsstudium fra UiT, utgjør opptaksgrunnlaget i dag tre emner. Dette er PSY-1010 Psykologiens historie og fenomenbeskrevet psykologi (10 stp), PSY-1001 Innføring i generell psykologi (20 stp) og PSY-1012 Psykologisk metodologi (10 stp). Søkerne rangeres på grunnlag av gjennomsnittskarakter for disse tre emnene. Dersom søkerne står karaktermessig likt, rangeres disse innbyrdes ved loddtrekning, som beskrevet i opptaksforskriften. De siste årene har man sett at karaktersnittet til søkere på generell kvote har økt, og ved opptaket i 2017 var det for mange kvalifiserte søkere, på rent A-snitt, relativt til antall plasser. Dette medførte at IPS sommeren 2017 måtte trekke lodd blant søkerne med rent A-snitt i den generelle kvoten, og at fem av disse ikke kom inn, til tross for at de hadde best mulig karaktergrunnlag.

1.2.1 Ressursbruk ved dagens opptak

Administrasjonen får gjennom hele året svært mange henvendelser fra studenter som ønsker svar på sine spørsmål om opptakskrav, karaktersnitt, godkjente årsstudier og kvoter. Mengden henvendelser på epost og telefon øker frem mot søknadsfristen 15. april. Etter søknadsfristen sjekker UTA

dokumentasjon fra søkerne på tilhørighet til nordnorsk og samisk kvote, samt om søkerne dekker kravet om bestått Ex.phil og PSY-0700, Tenkning, læring og skriving i høyere utdanning (tilsvarende Ex.fac.).

I perioden etter søknadsfristen, men før 1. juli, arbeider administrasjonen med å:

- Gjøre ekvivalensvurderinger av årsstudier fra andre institusjoner i Norge.
- Innhente manglende dokumentasjon fra søkere med utenlandsk utdannelse.
- Vurdere søkere med utenlandsk utdannelse i samråd med vitenskapelige ansatte.
- Regne ut karaktersnitt for utenlandske søkere ved hjelp av informasjon innhentet fra NOKUT.

Administrasjonen sitt arbeid med selve opptaket kan ikke starte før etter 1. juli, fordi dette er siste frist for søkerne å ettersende dokumentasjon på utdanning som er fullført i vårsemesteret. Fra 1. juli arbeider 3-4 personer fra administrasjonen med å utføre følgende oppgaver:

- Sjekke om søkere er kvalifisert for opptak.
- Utrekning av snittkarakter på alle søkere, inkludert kontroll av utregninger. Dette utgjør om lag en ukes arbeid.
- Avholde opptaksmøte (rundt 10. juli).
- Utsending av tilbud og avslag utgjør en uke arbeid for to personer i juli, men kan strekke seg utover i første halvdel av august enkelt år.
- Mottak av svar på tilbud og utsending av nye tilbud når kandidater takker nei.
- Oversende endelig liste over opptak til UTA i slutten av juli/ begynnelsen av august.
- Sende ut dokumentasjon for politiattest og registrere disse i FS.
- Behandling av klager på avslag på opptak. Denne saksbehandlingen på IPS og på UTA kan ofte pågå til slutten av høstsemesteret.

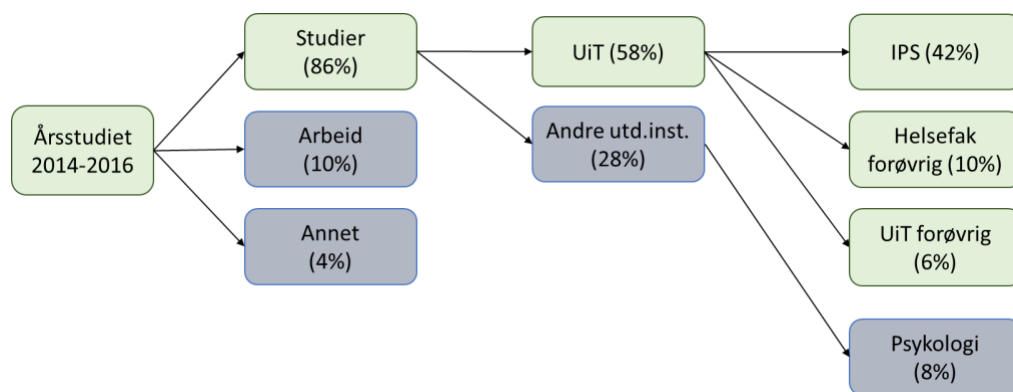
I tillegg til å behandle klager formelt, er også administrasjonen mottaker av mer uformelle, fortvilte henvendelser fra studenter, familie og venner. Tilsatte i administrasjonen er i dag de som må trøste, ivareta, veilede og til slutt avvise studenter som ikke er kommet inn, og for mange oppleves den jobben som belastende. I noen tilfeller kan denne typen henvendelse vedvare utover høsten.

Arbeidet i juli innebærer at administrasjonen ikke uten videre kan påregne fri i fellesferien. Deler av ferien må tas ut på andre tidspunkt, noe som medfører redusert bemanning i administrasjonen og redusert administrativ kapasitet for studenter og andre tilsatte i andre perioder av studieåret.

1.3 Studentflyt mellom studieprogrammene ved IPS

IPS har hvert år mellom 300 og 360 registrerte studenter på årsstudiet, inkludert studenter oppmeldt på bachelorprogrammet, samt enkelttemnestudenter. I løpet av de siste årene har antall studieplasser på profesjonsstudiet ved IPS økt jevnlig gjennom statsbudsjettet, og siden 2016 har IPS tatt opp 50 studenter på dette programmet. På bachelorprogrammet er det 70 studieplasser. Til sammen blir det ca. 120 studieplasser, og antallet studenter som fortsetter på IPS' studieprogrammer er dermed langt færre enn antall studenter på årsstudiet.

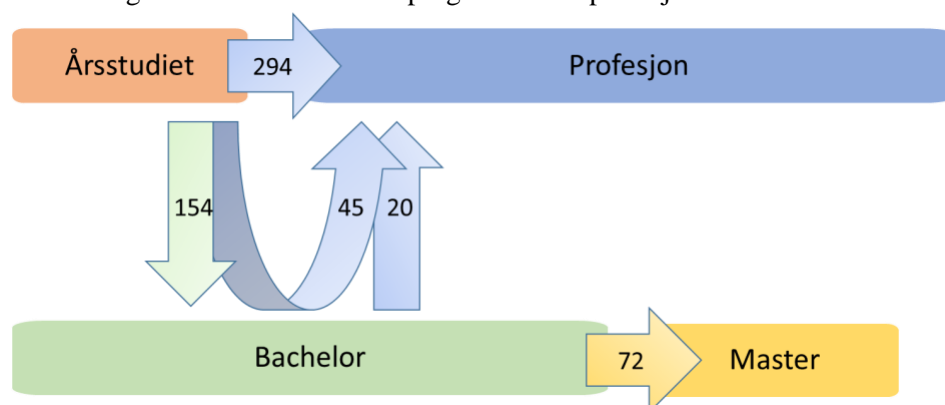
Våren 2017 ble det i forbindelse med en bacheloroppgave ved IPS gjort en undersøkelse hvor tidligere årsstudiestudenter blant annet ble spurt om hva de hadde fortsatt med etter årsstudiet¹. Svarene var fordelt som vist i figur 1, og antyder at 58% av de som studerer årsstudiet i psykologi fortsetter ved UiT. 42% er på et av IPS' studieprogrammer og 16 % av studentene som opprinnelig tok årsstudiet går videre på andre studieprogrammer ved UiT (10 % innad på det helsevitenskapelige fakultet og 6 % på andre fakulteter ved UiT). 42 % går til andre utdanningsinstitusjoner, arbeid eller annet (illustrert i grått i figuren under).

Figur 1. Studentflyt etter årsstudiet.

Basert på svarene fra 43 % av studentene som fullførte årsstudiet 2014-2016 (N=195). Alle oppgitte prosent er av totalen.

Merk at studenter som søker seg til IPS gjennom Samordna opptak i dag kan søke enten direkte til bachelorprogrammet eller til årsstudiet. UTA oppga høsten 2016 at de fleste studenter på profesjon kommer fra årsstudiet (se figur 2). I løpet av ti år har 199 studenter gått fra årsstudiet til bachelor. Av disse har 154 blitt på bachelorprogrammet, mens 45 gått videre til profesjon senere. I tillegg har 20 studenter gått direkte fra bachelorprogrammet til profesjon.

Figur 2. Studentflyt mellom studieprogrammene ved IPS, jan 2006 – sept 2016.

Basert på figur og tall fra UTA.

¹ Arntzen, J. E. (2017). *Opplevd yrkesrelevans av psykologiutdanning og jobbtillfredshet etter utdanning*. Bacheloroppgave ved Institutt for psykologi, UiT Norges arktiske universitet.

1.3.1 Frafall

Frafallet fra årsstudiet har økt de siste årene:

- 2017: 30% (av 340 studenter)
- 2016: 27% (av 372 studenter)
- 2015: 19,5% (av 256 studenter)
- 2014: 10% (av 268 studenter)

Tallene er imidlertid usikre og vanskelige å tolke, fordi en del av studentene som er registrert som frafalne i realiteten aldri har begynt på studiet.

På profesjonsstudiet er frafallet såpass lavt at det ikke gir mening å prosentfeste det.

1.4 Eksamensgjentak

I dokumentasjonen fra UTA høsten 2016 kom det også frem at gjentak av eksamener er betydelig på årsstudiet i psykologi sammenlignet med andre studieprogrammer ved IPS og ellers på UiT. IPS har deretter kartlagt gjentak mer detaljert. Tallene er basert på studentene som tok eksamen i de tre årsstudieemnene som inngår i opptaksgrunnlaget i 2016.

- Ca. 25 % av studentene har brukt mer enn normert tid (to semestre) på årsstudiet
- 20-25 % av eksamenene på de tre årsstudie-emnene som danner opptaksgrunnlaget for profesjon, er gjentak (152 eksamener i 2016)
- Dette utgjør 1990 studiepoeng (33 studentårsverk; ett studentårsverk er 60 studiepoeng) fordelt på 94 studenter
- I gjennomsnitt har disse 94 studentene tatt 21 studiepoeng hver på nytt
- Ca. 2/3 av gjentakene har resultert i forbedret karakter, og ca. 1/3 av disse igjen fikk A. Ca. 1/3 oppnår samme eller dårligere karakter

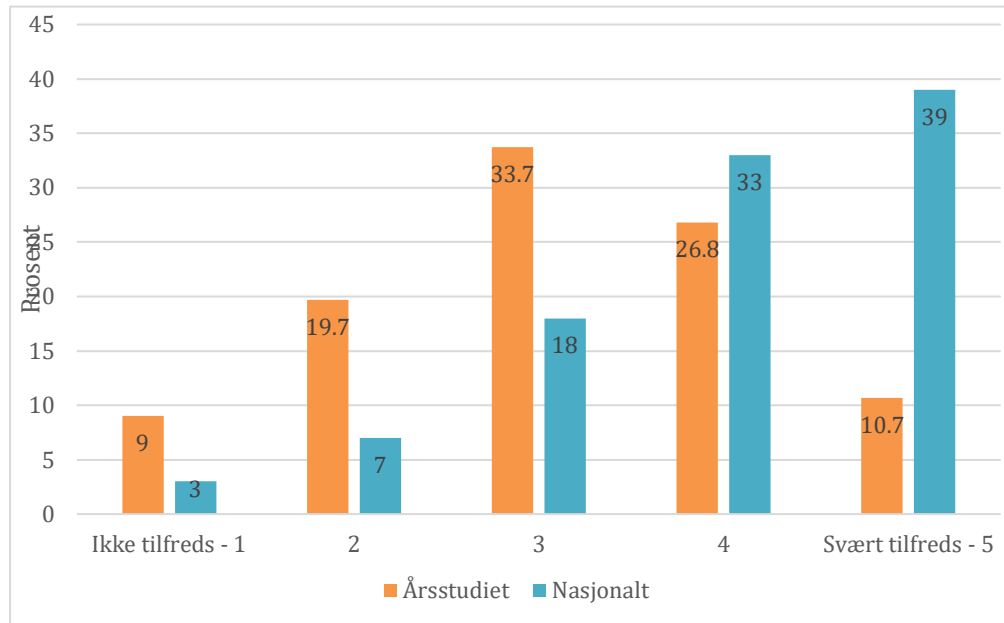
Ekstern sensur koster om lag 300,- per eksamen. På PSY-1012 er det kun intern sensur fordi eksamen kun har flervalgsspørsmål. Totalt blir kostnadene på de to andre emnene om lag kr 25 000,- i året. I tillegg kommer tiden brukt på administrativt arbeid og intern sensur. Vi har ikke tall på hvor mange av gjentakstudentene som kommer inn på profesjonsstudiet, men ved å se på hvor mange som ikke forbedrer karakteren sin, kan vi gå ut fra at en stor andel *ikke* kommer inn.

1.5 Studiemiljø

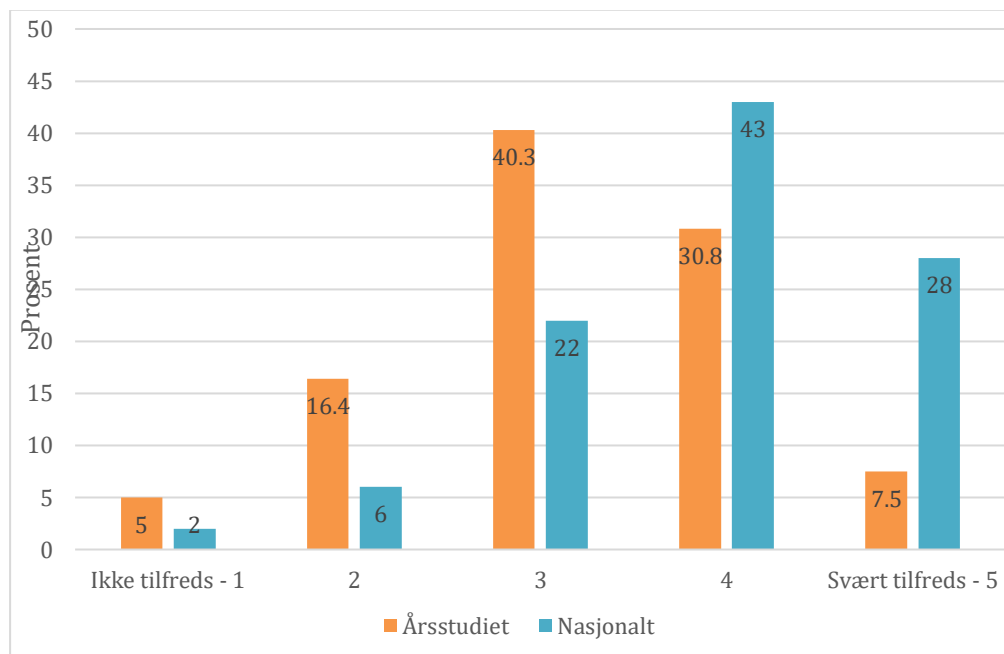
Årsstudiet er ikke representert i det nasjonale Studiebarometeret, men IPS har lenge fått signaler om at studiemiljøet ikke er godt. Særlig trekkes konkurransementalitet og karakterpress frem. Tallene under er basert på undersøkelser gjort ved IPS (N=466; ca. 45% av studenter på årsstudiet 2014-2017). De nasjonale tallene er hentet fra Studiebarometeret 2016. Studiebarometeret er basert på svar fra andre- og femteårsstudenter over hele landet, fra alle studieprogram, og er dermed ikke direkte sammenlignbare med svarene fra førsteårsstudenter. Skårene er likevel lave nok til at tiltak bør treffes.

Gjennomsnittlig skåre fra årsstudiestudentene på spørsmål om sosialt studiemiljø (figur 3) er 3,1. Ser vi på Studiebarometerets tall fra de øvrige studieprogrammene ved IPS, er gjennomsnittsskåren 3,2 på bachelor, 4,6 på master og 4,3 på profesjon. Når det gjelder spørsmål om faglig studiemiljø (figur 4) er gjennomsnittsskårene som følger: Årsstudiet: 3,2; bachelor: 2,9; master: 4,1 og profesjon 3,9.

Tallene viser at studentene på årsstudiet og på bachelor ikke er tilstrekkelig tilfredse med studiemiljøet, og at de er mindre tilfredse enn studentene ved de to andre studieprogrammene ved IPS. Dette tyder på at tiltak må settes inn både på årsstudiet og bachelorprogrammet, men det er foreløpig uvisst om årsakene til et ikke-optimalt studiemiljø er de samme på begge programmer.

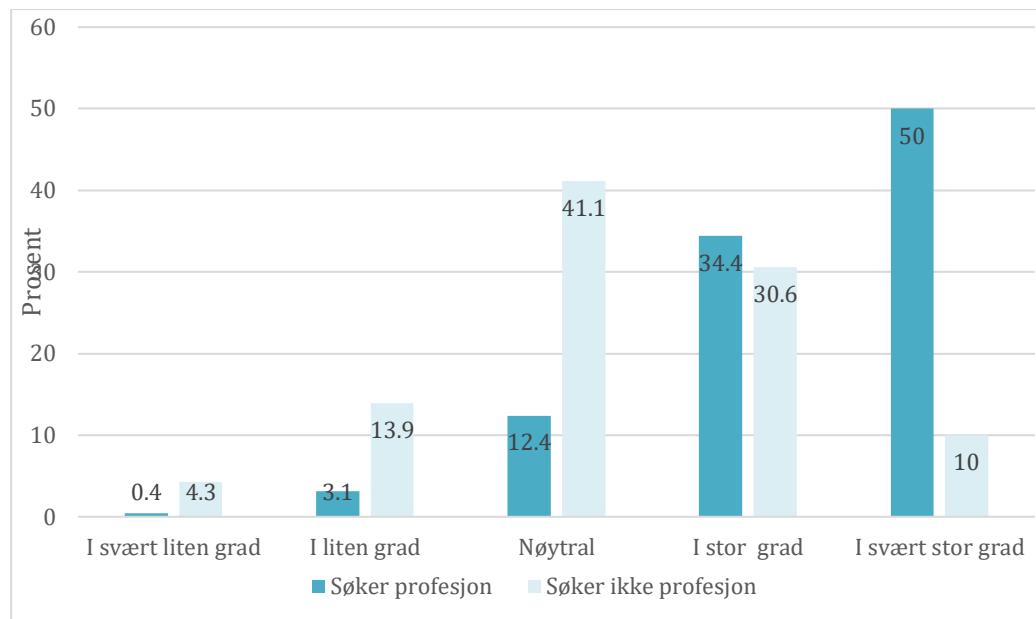
Figur 3. Tilfredshet med det sosiale miljøet blant studentene

Figur 4. Tilfredshet med det faglige miljøet blant studentene

Figur 5 viser hvordan studentene opplever karakterpresset, delt opp i om de har planer om å søke profesjonsstudiet eller ikke. Det fremkommer tydelig at karakterpresset oppleves stort for en majoritet av profesjonsstudiesøkerne. Halvparten opplever karakterpresset som svært stort. Det kan være flere fordeler med et visst karakterpress, eksempelvis at studentene lærer seg mye psykologi, og vi vet ikke

hvor mye dette betyr for studiemiljøet. Det er imidlertid rimelig å anta at karakterpress og konkurranse kan ha negative følger for hvordan studentene har det på årsstudiet.

Figur 5. Opplevd karakterpress på årsstudiet

1.6 Erfaringer fra de tre andre profesjonsstudiene

Arbeidsgruppa har etterspurt erfaringer og tallmateriale fra UiB, UiO og NTNU for å kartlegge endringer i søkermasse, frafall og økonomi. Fra UiO har vi fått utfyllende informasjon om søkermasse, studentsammensetning og frafall, men det har ellers variert noe hvilke spørsmål vi har kunnet få svar på fra de andre institusjonene. UiB har nettopp lagt om sin opptaksordning, og på mange parametere er det for tidlig å gi sikre svar.

1.6.1 Demografi

Ut fra erfaringene fra UiO ser det ikke ut til at ny opptaksordning endrer demografien mye blant studentene på profesjonsstudiet.

Kjønn: Mannsandelen profesjonsstudenter ved UiO ligger stort sett like over 20 %, men med årlige variasjoner med en bunn på 7 % vår 2010 og topp på 33 % høst 2016. Det virker ikke å være systematikk i lavere mannsandel knyttet til opptaksordning. Dagens mannsandel på profesjonsstudiet ved UiT varierer også mye fra år til år, men har ligget samlet på 22,7 % i årene 2013-2016.

Minoriteter: Institusjonene har i liten grad oversikt over representasjon av minoriteter i psykologutdanningene sine, fordi det er en variabel som vanskelig lar seg måle ut fra den informasjon man har om studentene. UiO har forsøkt å telle utenlandskklingende navn og har slik regnet seg frem til at de hadde 3,48 % minoritetsandel da de hadde opptak via årsstudiet og 4,42 % etter overgang til SO. Forskjellen er liten og målingen er unøyaktig, noe UiO også selv problematiserer.

Alderssammensetning: Ved UiO er alderssammensetningen omtrent som før. Gjennomsnittsalderen ved inntak går naturlig nok ned når studentene starter på profesjonsstudiet ett år tidligere enn når de først tar årsstudiet, men andelen over 30 år er noenlunde den samme under de to ordningene.

1.6.2 Frafall

Frafallet på profesjonsstudiet har økt ved de andre institusjonene etter omlegging til SO, særlig frafall tidlig i studiet. Frafallet ved studiestart antas knyttet til at kandidatene søker på flere ulike studier og melder overgang dersom de kommer inn på et annet ønsket studium, etter at de har takket ja til profesjonsstudiet i psykologi. Høyere frafall underveis i studiet antas å være knyttet til at studentene i mindre grad er forberedt på og klar over hva psykologstudiet innebærer. De andre profesjonsstudiene kompenserer for frafallet ved å overbooke (med omlag 15 %) og ved å sluse inn søkere med tidligere psykologiutdanning høyere opp i studieløpet.

Rekruttering til årsstudiet og bachelorprogrammene er fortsatt god ved de andre institusjonene. Ved UiB har begge bachelorprogrammene vært inne på universitetets Topp 10-liste de siste to år. Ved NTNU er det også venteliste både på årsstudiet og bachelorprogrammet. Ved UiO er imidlertid frafallet på årsstudiet høyt (32-39 % de siste fem år).

1.6.3 Resultater fra spørreundersøkelser sendt til UiB, UiO og NTNU

Arbeidsgruppa sendte høsten 2017 ut en kort spørreundersøkelse, ment for alle tilsatte og studenter ved de tre andre institusjonene. Undersøkelsene ble sendt ut via de enkelte institutt/fakultet, og vi vet dermed ikke hvor mange som faktisk mottok undersøkelsen. Vi presenterer likevel de svarene vi har fått.

Få tilsatte svarte, bare 57 tilsammen, nesten alle disse vitenskapelig ansatte fra UiO. Dersom man antar at de ca. 220 personene som står oppført som ansatte ved Psykologisk institutt ved UiO fikk undersøkelsen tilsendt, har om lag en fjerdedel svart. Førstisju personer svarte på spørsmålet *Hvilken opptaksordning synes du er best?* Femtite prosent av disse mente at årsstudiekarakterer bør danne opptaksgrunnlag til profesjonsstudiet, 30 % mente videregående karakterer og 17 % mente de to ordningene er like gode.

Blant studentene svarte 501 personer på undersøkelsen. De fleste respondentene var fra UiO og UiB, men også noen var fra NTNU. Sekstio prosent mente at videregående karakterer bør danne opptaksgrunnlag til profesjonsstudiet. Tjuetre prosent mente årsstudiekarakterene og 15 % mente de to ordningene er like gode.

2 Forslag til endret opptaksordning

2.1 Samordna opptak

Å ta inn studenter til profesjonsstudiet via Samordna opptak (SO) vil innebære at studentene søker seg direkte inn på profesjonsstudiet når de søker opptak til universitetet, i stedet for å først søke årsstudiet i psykologi. Opptaksgrunnlaget vil være det samme som for årsstudiet og bachelor i dag, altså generell studiekompetanse. Rangeringen av søkere vil skje etter en gitt poengberegning². I kvoten for førstegangsvitnemål (normalt 50%) er det skolepoengene som vurderes (karakterpoeng og realfag/språkpoeng). I den ordinære kvoten teller tilleggspoeng og alderspoeng med i tillegg til skolepoengene.

² [Samordna opptak](#)

De viktigste argumentene for å gå over til Samordna opptak er

- en mer entydig rangering av søkere
- lette belastningen på administrasjonen ved IPS og redusere problematikken med gjentakseksamener
- redusere karakterpresset på første studieår (dagens årsstudium).

2.1.1 Ny organisering

Dersom studenter skal tas opp til profesjonsstudiet gjennom samordna opptak (SO), kan man vurdere å tilpasse det første året i bachelor- og profesjonsstudiet mer til hvert enkelt studieprogram. I tillegg må man ta stilling til om IPS fortsatt skal tilby et årsstudium i psykologi og hvordan det skal se ut.

Vi presenterer her forslag til hvordan de tre berørte studieprogrammene bør organiseres dersom man ikke lenger bruker karakterer fra årsstudiet som opptaksgrunnlag. Arbeidsgruppen har imidlertid ikke laget ferdige studieplaner for de tre studieprogrammene – kun skisser. Det pågår et nasjonalt arbeid med å lage nye retningslinjer for alle helse- og sosialfagutdanningene³, inkludert psykologutdanningen, og disse retningslinjene kan få konsekvenser for hvordan IPS ønsker å organisere og bygge opp profesjonsstudiet.

Årsstudiet

Arbeidsgruppen foreslår at årsstudiet i psykologi består, men med kun psykologifaglige emner. Det innebærer at vi foreslår at Ex.phil og PSY-0700 tas ut og erstattes av nye emner fra bachelor-katalogen. Resterende emner beholdes slik de er i dag. Årstudiet blir dermed et mer frittstående enkeltår med psykologi, og ikke først og fremst starten på et videre studium.

	10 stp	10 stp	10 stp
Høst	Nytt emne	PSY-1010	Nytt emne
Vår	PSY-1001		PSY-1012

Bachelor

Vi foreslår at det første året på bachelor består omtrent som i dag. Det inkluderer innføring i generell psykologi (PSY-1001), akademiske ferdigheter, informasjonskompetanse og læringsstrategier (PSY-0700) og introduksjon til kvantitativ og kvalitativ metode (PSY-1012). I tillegg kommer Ex.phil.

PSY-1010 inneholder i dag 5 stp psykologiens historie og 5 stp fenomenbeskrevet psykologi. Om emnet skal bestå eller endres/erstattes lar vi det være opp til programkomiteen for bachelorstudiet å ta stilling til.

	10 stp	10 stp	10 stp
Høst	PSY-0700 (Ex.fac)	PSY-1010/Nytt emne	Ex. phil
Vår	PSY-1001		PSY-1012

³ Nasjonale retningslinjer for helse- og sosialfagutdanningene ([RETHOS](#)).

Profesjonsstudiet

Vi foreslår at det første året på profesjon består omtrent som i dag. Det inkluderer innføring i generell psykologi (PSY-1001), akademiske ferdigheter, informasjonskompetanse og læringsstrategier (PSY-0700) og introduksjon til kvantitativ og kvalitativ metode (PSY-1012). I tillegg kommer Ex.phil. PSY-1010 inneholder i dag 5 stp psykologiens historie og 5 stp fenomenbeskrevet psykologi. Den fenomenbeskrevne delen foreslås erstattes av et profesjonsforberedende emne.

Ut fra erfaringene fra andre institusjoner kan vi anta at noen av studentene som kommer inn på profesjonsstudiet vil ha mindre tydelige ambisjoner om å bli psykolog enn det vi ser med dagens opptaksordning. Vi anbefaler derfor at studentene tidlig, kanskje allerede når de tas opp, skriver et motivasjonsbrev som kan brukes videre i det første profesjonsforberedende emnet. Hensikten er ikke å rangere søkere, men å sette i gang refleksjoner om psykologrollen hos studentene så tidlig som mulig og identifisere studenter som står i fare for å falle fra.

	10 stp	10 stp	10 stp
Høst	PSY-0700 (Ex.fac)	Profesjonsforberedende I + psykologiens historie	Ex.phil
Vår	PSY-1001		PSY-1012

2.1.2 Forslag til kvoter

Arbeidsgruppen foreslår følgende kvoter for opptak til profesjonsstudiet:

- Førstegangsvitnemål: 50 %
- Nordnorsk tilhørighet: Beholde dagens 60 %, inkludert 2 plasser for samisk/kvensk tilhørighet.

Formell endring

I UiTs opptaksforskrift må §18 om opptak til profesjonsstudiet i psykologi fjernes. Profesjonsstudiet i psykologi ved UiT må i stedet innlemmes i Samordna opptak.

2.2 Lokalt opptak

Med dagens opptaksordning blir kvalifiserte søkere til profesjonsstudiet med likt karaktergrunnlag tildelt studieplass ved hjelp av loddtrekning, dersom det er for få plasser. Dette er en lite egnet framgangsmåte. Dersom nåværende opptaksordningen skal opprettholdes, bør det derfor etableres en annen praksis i slike situasjoner. En slik praksis vil måtte ivareta flere hensyn på én gang. For studentene vil det være viktig at opptaksordningen oppleves forutsigbar og rettferdig. For fagmiljøet og profesjonen er det viktig at det er de beste og mest motiverte studentene som rekrutteres videre. For administrasjonen er det viktig med en praksis som oppleves gjennomførbar og rettferdig overfor studentene.

Det finnes grunnleggende faglige argumenter for å ha et lokalt opptak, dvs. argumenter som ikke har å gjøre med selve praksisen rundt kvalifiserte søkere som stiller likt, men som handler om viktigheten av å få tak i de mest motiverte, interesserte, og lovende kandidatene for psykologyrket. Disse argumentene inkluderer:

- Hvis kvalifiseringsgrunnlaget er psykologi (for eksempel årsstudiet), sikrer vi oss at de som begynner på profesjonsstudiet har et solid faglig fundament.
- Videregående karakterer er ikke nødvendigvis den beste prediktoren for å bli en god psykolog.
- Noen av de som kan være godt egnet for psykologyrket kan være "late bloomers", som blir interessert i psykologifaget på et senere tidspunkt, og som kanskje ikke har et god nok karaktergrunnlag fra videregående opplæring til å komme inn gjennom SO.
- Å få en innføring i hva psykologifaget går ut på før man begynner på profesjonsstudiet, gir et bedre grunnlag for å ta stilling til om man egner seg for faget, og er motivert for faget, og burde i prinsippet redusere frafall som er knyttet til disse faktorene.

Vi foreslår to endringer i retningslinjene for rangering av søkere ved karakterlikhet.

2.2.1 Utvide opptaksgrunnlaget med PSY-0700

Siden 2015 har *PSY-0700 Tenkning, læring og skriving i høyere utdanning* vært et obligatorisk emne i årsstudiet og første studieår på bachelor. Emnet er på 10 stp og er en erstatning for Ex.fac. Ex.fac har - i likhet med Ex.phil. - ikke vært en del av opptaksgrunnlaget til profesjonsstudiet utover krav om bestått, fordi det ikke har vært et psykologiemne. PSY-0700 involverer imidlertid psykologi. Emnet er designet for å ruste psykologistudenter til videre studier, og læringsutbyttene omhandler læringsstrategier, grunnleggende praktiske ferdigheter og generelle akademiske ferdigheter, tydelig knyttet til psykologifaglige problemstillinger og tradisjoner.

Å utvide opptaksgrunnlaget med PSY-0700 vil sannsynligvis differensiere bedre mellom studenter, fordi det blir en ekstra karakter å regne gjennomsnittskarakter utfra. Vi har ikke foretatt simuleringer av dette i tidligere opptaksgrunnlag, fordi emnet i dag er vurdert med bestått/ikke bestått. Det er dessuten legges ned større arbeidsinnsats i dette emnet dersom det inngår i opptaksgrunnlaget med karakter, enn de gjør i dag når emnet kun må bestås.

Formell endring

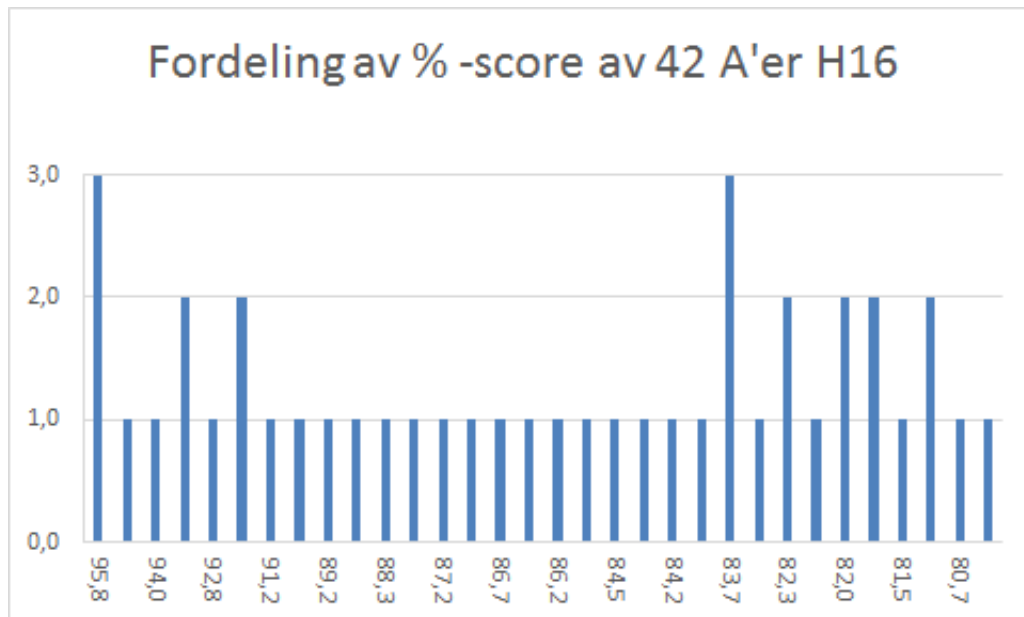
Dersom PSY-0700 skal inkluderes i opptaksgrunnlaget må vurderingsuttrykket på emnet endres fra bestått/ikke bestått til karakterskala A-F. I tillegg vil det inngå en ekstra karakter i utregningene som gjøres i forbindelse med opptaket. Utover det vil ikke forslaget innebære større forandringer eller ressursbruk, men man vil ha mulighet til å rangere søkerne noe bedre enn i dag. De fleste andre institusjoner som tilbyr årsstudium i psykologi har allerede karakter på sine Ex.fac-varianter, og forslaget skulle derfor heller ikke innebære vanskeligheter for søkere fra andre steder enn UiT.

2.2.2 Rangere utfra prosentskåre på PSY-1001

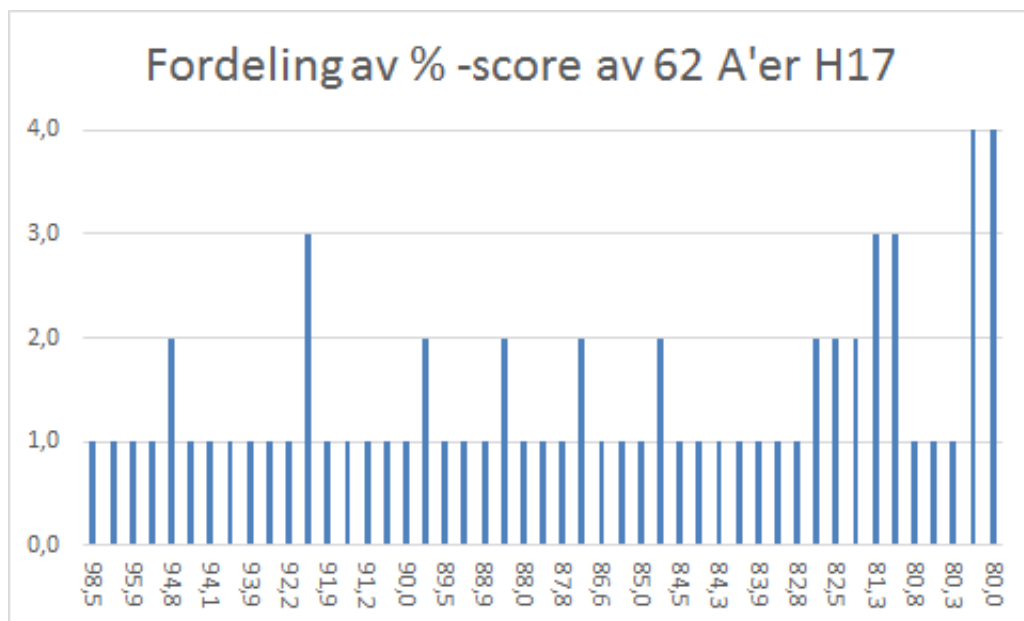
Karakterene fra PSY-1001 er allerede inkludert i opptakskriteriene, og forslaget om å benytte denne eksamen som en utfyllende rangering handler derfor om å utnytte diskrepansen i poengsummene innenfor hvert karakterintervall. Det handler altså om et sorteringskriterium for studenter som allerede er kvalifisert for profesjonsstudiet i henhold til allerede gjeldene praksis, ved karakterlikhet.

Eksamen på PSY-1001 består av en flervalgseksamen og en kortsvarseksamen. Resultatene regnes sammen til en samla prosent, og det er denne prosenten vi foreslår å rangere etter ved karakterlikhet.

En illustrasjon av ideen er gitt i de to figurene under. De viser spennet i prosentsummer for studenter som fikk A på PSY-1001 i henholdsvis 2016 og 2017.

Figur 6. Fordeling av prosentskåre høst -16

Figur 7. Fordeling av prosentskåre høst -17

For studenter som avlegger sine førsteårseksamener ved UiT vil dette opptakskriteriet derfor være et uhyre enkelt og praktisk talt kostnadsfritt alternativ. Dersom dette skal innføres, må man imidlertid finne en løsning for studenter som søker fra andre studiesteder. Hvordan studenter uten PSY-1001 i opptaksgrunlaget skal rangeres må beskrives i interne retningslinjer.

Formell endring

Endringsforslaget vil medføre at man må be Universitetsstyret om en mindre justering av dagens forskrift. Dagens formulering av § 18, andre ledd er:

Søkerne rangeres på grunnlag av gjennomsnittskarakter for emnene som utgjør opptaksgrunnlaget. Dersom søkerne står karaktermessig likt, rangeres disse innbyrdes ved loddtrekning.

Siste setning kan endres til:

Dersom søkerne står karaktermessig likt, rangeres disse innbyrdes etter fakultetets retningslinjer.

Institutt for psykologi og Det helsevitenskapelige fakultet utformer deretter retningslinjer for hvordan søkere uten PSY-1001 fra UiT skal rangeres.

3 Studiemiljø

Det virker naturlig at kvaliteten på årsstudiet kan økes gjennom (1) trivselen, men også gjennom (2) indekser definert i studiebarometeret, for eksempel undervisningskvalitet, både faglig og administrativ veiledning, oppfølging av kritikk og synspunkter fra studentene, studentenes mulighet til å påvirke innhold i studiet og faglig oppfølging.

Vi presenterer her en rekke tiltak for å bedre studiemiljøet. Noen av tiltakene vil være naturlige å iverksette uansett opptaksordning, andre vil være viktigere dersom man skal beholde årsstudiet som opptaksgrunnlag, atter andre vil være aktuelle dersom man endrer til et seksårig profesjonsstudium. Vi anbefaler at programkomiteene for årsstudiet og bachelor, i samarbeid med studentrepresentanter, arbeider videre med konkretisering av tiltakene når opptaksordningen er avklart.

3.1 Faglig miljø

Seminarlederne bør kvalitetssikres godt og gis en organisert opplæring og oppfølging fra programkomiteen for årsstudiet før og underveis i semesteret, for å sikre at seminarene inneholder læringsstøttende aktiviteter. I tillegg bør seminarene være en arena hvor man kan bygge sosialt miljø.

Dersom man skal fortsette med lokalt opptak er det viktig at man underviser med det for øyet at studentene har ulike mål med å ta emnene som tilhører årsstudiet. Noen har bare tenkt å ta et år psykologi, noen planlegger å ta en bachelorgrad, og om lag halvparten har planer om å søke profesjon. I fellesundervisningen bør man unngå «tips» for å komme inn på profesjon og andre bidrag som øker karakterjaget.

Bachelorstudentene bør følges tettere opp underveis i studieløpet. Man kan vurdere å ha egne seminarer på førsteåret for studenter som er tatt opp på bachelorprogrammet, for å styrke tilhørigheten til programmet. Et annet tiltak kan være å hjelpe studentene i gang med kollokviegrupper.

Utvekslingsmulighetene bør være godt utbygd, og man bør være tidlig ute med å snakke om dem.

Synliggjøring av kompetanse og arbeidslivsrelevans med en bachelorutdanning i psykologi er sentralt for å bygge identitet og tilhørighet. Et samarbeid med karrieresenteret ved UiT om karriereveiledning for årsstudie- og bachelorstudenter er et forslag. Et annet forslag er å arrangere en «mulighetsdag», lignende den eksisterende PAF-dagen, hvor ulike yrkesmuligheter for psykologi kan presenteres, både kliniske og ikke-kliniske.

Nettsidene til instituttet bør inneholde klar og tydelig informasjon som viser de ulike utdanningene og illustrerer hva som skiller bachelor fra profesjon. Et forslag er å lage velkomstvideoer til studentene før de kommer, hvor man eksempelvis kan presentere studieprogrammene og arbeidsmulighetene ved de respektive studier. I tillegg kan man vise frem instituttet og campus gjennom filmsnutter som sendes nye studenter før de starter, slik at de er mer forberedt når de ankommer.

3.2 Sosialt miljø

Etter det første året er det lettere å samle bachelorstudentene og skape fellesskap. Noen studenter kommer til bachelorprogrammet fra årsstudiet, samt at det er utvekslingsstudenter på en del emner. En «bli-kjent-uke» på begynnelsen av semesteret det andre året vil kunne bidra til å styrke det sosiale miljøet.

Tillitsvalgtordningen bør styrkes ved å ha flere tillitsvalgte på årsstudiet. Som gruppe kan det bli enklere å arrangere ting for studentene i kullet. Instituttet kan med fordel ha en tillitsvalgtkoordinator som er kontaktperson for alle instituttets tillitsvalgte, og som bistår med valg og organisering. Dialogmøtene mellom instituttet og studentene kan muligens åpnes for alle studenter, ikke bare tillitsvalgte. Møteplanen bør legges i begynnelsen av hvert semester for å skape forutsigbarhet.

Institutt- og programledelse bør promotere studentorganisasjoner og tillitsvalgtapparat for nye studenter og legge til rette for flere samlingspunkter for kullene gjennom året.

Dersom man går over til Samordna opptak vil det skapes flere muligheter til å styrke identitet hos både bachelorstudenter og profesjonsstudenter helt fra starten på studieprogrammet. Konkurranseselementet vil være sterkt redusert, noe som kan bedre miljøet i seg selv.

4 Mulige konsekvenser av endret opptaksordning

Begge forslag (Samordna opptak og forbedret lokalt opptak) vil rangere mer rettferdig mellom søkerne. Det er likevel en rekke andre konsekvenser som kan følge av en endring. Under presenteres først og fremst positive og negative konsekvenser av overgang til SO, da en forbedret versjon av dagens modell ikke nødvendigvis vil medføre store endringer i andre faktorer enn rangeringen av studentene.

4.1 Faglige konsekvenser

Dersom IPS går over til å ta opp studenter gjennom samordna opptak vil vi harmoniseres mer med de tre andre profesjonsstudiene i Norge. For studenter med motivasjon, interesse og egnethet til å bli psykologer, men som ikke har toppkarakterer fra videregående, vil det derimot være en fordel å beholde en alternativ vei inn til profesjonsstudiet. Dersom vi beholder modellen med årsstudium + femårig profesjonsstudium, vil IPS være i en unik posisjon, både blant profesjonsstudiene i psykologi og blant universitetsutdanninger for øvrig.

De tre andre psykologutdanningene har alle profesjonsforberedende emner fra første semester, noe som kan bidra til forventningsavklaring og styrket yrkesidentitet. For bachelorprogrammet kan man også tenke seg at mer fokus på anvendelse av psykologifaget tidlig kan bidra til forventningsavklaring og mer opplevd yrkesrelevans. Slike muligheter byr seg dersom man går over til SO.

Ved at karakterene på første året (dagens årsstudium) ikke lenger blir avgjørende for videre studier, kan man risikere at studentene arbeider mindre med introduksjonsfagene enn de gjør i dag. Det vil

være en ulempe dersom studentene har et svakere faglig grunnlag med seg fra det første året. Det er dessuten rimelig å anta at arbeidsvanene fra årsstudiet forplanter seg videre i studieløpet, og at det derfor er viktig å etablere slike arbeidsvaner med det samme studentene begynner på universitetet.

En måte å møte dette på er å innføre flere arbeidskrav og tettere oppfølging av studentene på bachelor og profesjonsstudiet, for å sikre at de får det samme læringsutbyttet som i dag. Dersom årsstudiet ikke lenger er grunnlag for opptak kan vi ha større fleksibilitet i vurderingsformene vi bruker.

Dersom man beholder lokalt opptak og inkluderer PSY-0700 i opptaksgrunnlaget vil vi forvente at studentene vil investere mer i emnet og få bedre læringsutbytte. Det er en stor fordel for videre studier. I dag er det kun 10 av studiepoengene som tas i høstsemesteret som inngår i opptaksgrunnlaget, mens alle 30 studiepoengene i vårsemesteret inngår. At karakteren på ytterligere ett emne i høstsemesteret blir tellende for opptak til profesjon kan gjøre studentene bedre forberedt til vårsemesteret. I tillegg kan det virke preventivt på gjentak å ha fire tellende emner i stedet for tre. På den annen side vil denne løsningen kunne medføre enda større arbeidspress for studentene.

4.2 Studiemiljø

Dersom karakterene på årsstudiet ikke lenger er grunnlag for opptak til profesjonsstudiet, vil vi kunne anta at karakterpresset og konkurransementaliteten går ned. Når det allerede er avklart hvilket studieprogram alle studentene tilhører og hvilken retning de skal gå, vil man også kunne jobbe mer målrettet med identitet og yrkesrelevans helt fra starten.

4.3 Søkermasse og frafall

Erfaringene fra de andre institusjonene tyder på at søkermassen ikke vil skille seg nevneverdig fra dagens ordning på vanlige demografiske indikatorer. Det er imidlertid vanskelig å forutse om opptaksordningen vil slå ut på andre indikatorer, som motivasjon og modenhet.

Mange elever på videregående har problemer med å bestemme seg for hvilken utdanning de skal velge. Undersøkelser viser at mangel på informasjon om hva de ulike utdanningene innebærer oppfattes som et problem hos en økende andel elever. Muligheten til å gjennomføre det første studieåret i psykologi *før* man bestemmer seg for å gå videre på et langt studium vil være nyttig for mange. Yrkesvalg er tross alt en av de viktig avgjørelser unge mennesker tar - som regel et valg de må leve med resten av livet.

På norske universiteter og høyskoler kommer usikkerheten knyttet til valg av studieretning også til uttrykk gjennom skifte av studieretning underveis i utdanningsløpet. I følge Tilstandsrapporten for høyere utdanning for 2017⁴, er Norge blant de landene i verden der flest studenter skifter studieretning underveis. For den enkelte kan det være godt å komme seg bort fra et fag man ikke mestrer eller trives med. De politiske signalene går imidlertid i retning av å unngå at studenter skifter studieretning. Det lave frafallet av profesjonsstudenter som tas opp med dagen opptaksordning tyder på at ordningen er i tråd med de politiske signalene som gis i Tilstandsrapporten.

Studentene som begynner på profesjonsstudiet uten først å ha tatt årsstudiet vil sannsynligvis i mindre grad være forberedt på hva de går til. Med tanke på at unge i dag sliter med å velge yrke, er det en

⁴ Kunnskapsdepartementet. [Tilstandsrapport for høyere utdanning, 2017](#).

større fordel om de først lærer litt psykologi, før de skal bestemme seg for om de vil bli psykologer. Eksempelvis er mange studenter i liten grad forberedt på at de skal kunne metode og statistikk, også som kliniske psykologer. Vi må være forberedt på å bruke mer ressurser på oppfølging og veiledning av studenter som muligens har valgt feil. For å fortsatt oppfylle samfunnsoppdraget og utdanne nok psykologer, må vi ha gode ordninger for å tidlig identifisere studenter som er i risiko for frafall, og for å innlemme studenter underveis i studieløpet.

På den annen side vil vi muligens kunne forvente mindre frafall fra årsstudiet og bachelor. En viss andel av dagens bachelorstudenter er i virkeligheten profesjonsstudiesøkere som tar opp igjen eksamener. Det er likevel viktig at det jobbes målrettet med både rekruttering og gjennomstrømmning på disse programmene. Selv om søkermassen er stabilt stor til årsstudiet og bachelor ved de andre institusjonene, har for eksempel UiO et relativt høyt frafall på årsstudiet. Klar og nøyaktig informasjon til søkermassen, både gjennom egne nettsider og gjennom direkte kontakt med videregående-elever, kan motvirke noe av frafallet på alle tre studieprogrammer og bidra til at studentene er mer forberedt.

Dersom profesjonsstudiet blir et seksårig integrert studium og årsstudiet ikke lenger er en vei inn til psykologutdanningen, vil man kunne tydeligere skille studieprogrammene fra hverandre. Læringsutbytter, hensikt, arbeidslivsrelevans og faglig identitet kan synliggjøres bedre innen hvert program.

4.4 Økonomi

Den største endringen for økonomien er knyttet til endring i finansieringskategori for studentene det første året. Profesjonsstudenter innvilges kategori B, som i 2017 var 176 000 NOK per student per år. Med dagens ordning får studentene finansieringskategori F, tilsvarende 60 000 NOK per student per år. I tillegg gis studiepoengproduksjon 98 000 per student i kategori B og 33 000 per student i kategori F (se tabell 1). Vi kan med andre ord forvente en øking på 126 700 kroner per profesjonsstudent det første året. Med 50 studenter utgjør denne økningen ca. 5,8 millioner kroner per år. Dette er bruttotall som kommer inn til UiT. Institutt for psykologi får tilført 70 % av denne summen.

Tabell 1. Incentivbaserte inntekter med finansieringsklasse B og F for UiT og IPS.

	FKB		FKF	Antall studenter FKF
Basis pr student	kr	176 000	kr	60 000
Studiepoengproduksjon pr student	kr	98 000	kr	33 000
Totalt pr student	kr	274 000	kr	93 000
Merinntekt per profesjonsstudent UiT	kr	181 000		
Merinntekt per profesjonsstudent IPS	kr	126 700		
Merinntekt modell 1 ^{a)} UiT	kr	9 050 000		220
Merinntekt modell 1 IPS	kr	6 335 000		
Balanse	kr	-		123
Tap gitt ulike studenttall < 123	kr	-1 180 000		110
	kr	-2 110 000		100
	kr	-3 040 000		90

a) En modell der vi har like mange studenter det første året som vi har i år (her satt til 270), men der 50 av disse får FKB og resten får FKF

I tillegg kommer finansiering basert på kandidatproduksjon. Årsstudiet gir ikke kandidatproduksjon fordi det ikke er et gradsgivende program. Profesjonsstudiet vil ha like mange studieplasser per år, uavhengig av opptaksordning, og finansieringen for kandidatproduksjonen vil derfor kun endre seg dersom frafallet øker og ikke blir kompensert for.

Det er imidlertid usikkerhet knyttet til hvor mange studenter som vil gjennomføre årsstudiet når dette ikke lenger blir opptakskriteriet for profesjonsstudiet. Tabell 1 viser at 123 studenter må fullføre sine eksamener for at regnestykket skal gå i balanse. Tapene gitt studenttall på 90, 100 eller 110 er også illustrert.

Det knytter seg noen utgifter til at studenter som tar eksamen flere ganger. Det dreier seg først og fremst til sensur og betaling av seminarledere. Utgifter til sensur beløper seg til ca. 300 kroner per student. Utgiftene til seminarer er per dags dato ikke kjent. I tillegg kommer utgifter til klager.

Vi har i liten grad kunnet lage en total oversikt over hvor mye arbeidstid som brukes til opptak med dagens ordning, eller til gjennomføring av en eventuell revisjon til ny opptaksordning.

Ved NTNU er økonomien noenlunde uendret etter omleggingen. Nedgangen i inntekter fra årsstudiet/bachelor kompenseres av økte inntekter fra profesjonsstudiet. Ved UiB oppgir man at det er for tidlig å si om reduksjonen i resultatmidler for årsstudiet kompenseres av økte inntekter fra profesjon.

4.5 Ressursbruk og administrasjon

Arbeidet med opptak som i dag foregår lokalt ved IPS i perioden mai-august måned vil bli overflødig. Dette vil forenkle ferieavvikling og lette administrasjonen for en god del arbeid, siden opptaket til studiet i stedet vil gjøres av SO/UTA.

Administrasjonen vil likevel måtte bruke tid på å vurdere søkere som søker om opptak til studiet på bakgrunn av realkompetanse slik vi i dag gjør for søkere til årsstudiet og bachelor i psykologi. Det kan også bemerkes at dersom den norske profesjonsutdanningen i fremtiden skulle endres til en bachelor og klinisk master, vil IPS være bedre rigget for et slikt masteropptak med dagens opptaksordning.

IPS får jevnlig tilbakemeldinger via studiebarometeret og andre kanaler om at administrasjonen er for lite tilgjengelig og at kommunikasjonen mellom instituttet og studentene kan bli bedre. Dersom studiekonsulentenes arbeid med opptaket reduseres til et minimum, vil tid bli fristilt til andre studentrelaterte oppgaver.

I tillegg vil man redusere gjentak av eksamener, og dermed også det arbeidet vitenskapelige og administrativt tilsatte gjør i forbindelse med eksamen og sensur.

Ut fra erfaringene fra de andre tre profesjonsstudiene som i dag tar opp studenter via SO kan vi forvente et større frafall, særlig ved studiestart og i løpet av det første studieåret. IPS vil derfor måtte overbooke i større grad enn tidligere og utarbeide gode løsninger for hvordan man skal etterfylle med studenter i løpet av studieprogrammet for å sikre at man oppnår måltallene for uteksaminerte psykologer.

4.6 Arbeidsbelastning ved hyppige omstillinger

IPS er midt i en revisjon av bachelor og profesjonsstudiet. Årsstudiet var nyrevidert i 2016/17. I tillegg er det nye retningslinjer for psykologutdanningen (RETHOS) på vei, som skal implementeres fra 2020. En ytterligere revisjon vil kreve enda mer ressurser fra både vitenskapelige og administrativt ansatte, samtidig som UiT er pålagt å redusere og sentralisere administrasjonsressurser (ADM2020). Det finnes en del dokumentasjon på at hyppige omstillinger på arbeidsplassen fører til negative konsekvenser for de ansatte (for eksempel Ingelsrud 2017⁵) men effektene ser ikke ut til å være veldig store, og det er usikkert hvor relevant dette er for de omstillingene det eventuelt er snakk om i dette tilfellet.

5 Andre forslag

Under følger en oversikt over forslag arbeidsgruppa har utredet og/eller vurdert, men som enten ikke lar seg gjøre innenfor universitets- og høyskoleloven, eller som vi av andre grunner ikke anbefaler. Vi tar dem med her for å belyse hvorfor vi ikke har valgt å foreslå disse alternativene.

5.1 Kun godkjenne årsstudiet fra UiT som opptaksgrunnlag

Dersom IPS kunne vedta at kun eget årsstudium er godkjent som opptaksgrunnlag til profesjonsstudiet, ville vi få stor fleksibilitet i vurderingsordninger og eksamen, og vi kunne lage gode og rettferdige rangeringsmuligheter på bakgrunn av eksempelvis poengsummer på eksamener eller deksamener. I Universitets- og høyskoleloven står det imidlertid følgende (§ 3-5): *Fritak for eksamen eller prøve skal gis når det godtgjøres at tilsvarende eksamen eller prøve er avlagt ved samme eller annen institusjon.* Selv om IPS skulle opprette emner som er særskilte for UiT og som dermed i normale innpassingsvurderinger ikke vil regnes som ekvivalente med årsstudieemner ved andre institusjoner, vil man ikke kunne hindre andre institusjoner i å endre sine emneplaner. Forslaget vil derfor ikke være en bærekraftig løsning, men vil i stedet kunne skape usikkerhet og uforutsigbarhet.

5.2 Motivasjonsbrev/intervju

Slike vurderinger vil være svært ressurskrevende og vil måtte involvere vitenskapelige tilsatte i opptaket, som foregår mens mange har ferie. Når intervju og motivasjonsbrev i tillegg ikke er godt egnet for seleksjon, har vi latt være å utrede disse videre. Imidlertid kan en variant av motivasjonsbrev med fordel inngå tidlig i det profesjonsforberedende emnet. Det gjør det alt i dag, men dersom man skal endre til et seksårig integrert studium vil det være enda viktigere å avklare forventninger tidlig, allerede tidlig i første semester.

5.3 Å gi forrang til førstegangssøkere

En forskriftsendring som innebærer å gi forrang til førstegangssøkere vil bidra til å løse gjentakspromblematikk og til å rangere søkere mer nyansert. Det er imidlertid ikke et forslag vi anser som hensiktsmessig og rettferdig, og forslaget vil neppe bidra til bedre studiemiljø. Man kan også argumentere for at studenter som tar opp eksamener for å bedre sine sjanser for å komme inn på profesjonsstudiet er mer motiverte. En risiko ved forslaget er dessuten at studenter velger å følge emner uten å ta eksamen før de er trygge på å få en god nok karakter.

⁵ Ingelsrud, M. H. (2017). *Demanding change? Employee sickness absence, disability retirement and turnover in response to hospital reorganization.* PhD thesis, University of Oslo

5.4 Endret eksamensordning på årsstudiet

Vi har også vurdert en endring av dagens eksamensordning, ved å utforme eksamener som bedre differensierer mellom kandidatene. Vi har sett på de tre emnene som utgjør karaktergrunnlaget for opptaket.

PSY-1010 Psykologiens historie og fenomenbeskrevet psykologi (10 stp): Per dags dato gjennomføres eksamen som en 4-timers skoleeksamen, hvor studenten svarer på spørsmål knyttet til begge emnene. En bedre differensiering kan være å be studenten besvare et eller flere av spørsmålene avhengig av begge emnene, slik at man redegjør for både fenomenet og historiske linjer tilknyttet fenomenet. Dette vil kreve en endring i læringsmålene og emnebeskrivelsen, men vil kunne stille høyere krav for god måloppnåelse i faget.

PSY-1001 Innføring i generell psykologi (20 stp): Dette faget består av to deleksamener, hvor én er flervalg med 100 spørsmål, og én er en skoleeksamen, hvor 6 av 10 oppgaver skal besvares. Den sammenlagte karakteren fra disse to deleksamenene utgjør studentens standpunkt-karakter. En bedre differensiering her vil være å øke intervallet mellom krav for oppnådd A og B, for eksempel ved å bytte ut en gitt andel av spørsmålene på flervalg med vanskeligere spørsmål. Dette ville føre til et høyere tak på potensiell måloppnåelse, og gjøre A-karakteren mindre tilgjengelig.

PSY-1012 Psykologisk metodologi (10 stp): Gjennomføres per dags dato som en 4-timers skriftlig eksamen. En bedre differensiering her kan være mulig ved å inkludere enkle utregningsoppgaver på eksamen, hvor studentene eksempelvis må regne ut deskriptiv statistikk, og sette dette opp i en tabell eller et rammeverk som gir mening for studenten. Dette stiller høyere krav til at studenten ikke bare memorerer faglige begreper og deres tilhørende definisjoner, men også viser å anvende dette på en enkel måte.

Å endre eksamensordning vil hjelpe oss til å differensiere bedre mellom søkere som har tatt årsstudiet ved UiT. Imidlertid vil det ikke gi utslag for studenter med årsstudiet fra andre institusjoner. Dersom toppkarakteren blir vanskeligere å oppnå ved UiTs årsstudium, vil søkere fra andre steder stille sterkere. Vi anser derfor ikke dette som en god løsning.

Dersom man velger å gå over til SO, kan forslagene herfra likevel vurderes i revideringen av årsstudiet og første år på bachelor/profesjon, for å øke læringsutbyttene på disse emnene.

6 Oppsummering

Arbeidsgruppen er delt omtrent på midten i sitt syn og ønsker ikke å komme med én anbefaling. Vi har her presentert argumenter og mulige konsekvenser for begge modeller – både Samordna opptak og forbedret lokalt opptak. Under følger en kort oppsummering av de viktigste argumentene.

6.1 Faglige konsekvenser

Studentene er sannsynligvis mindre forberedt på hva profesjonsstudiet og psykologutdanningen innebærer dersom man går over til SO. Det er også en risiko for at studentene lærer mindre psykologi på sitt første studieår dersom karakterene på årsstudiet ikke er utslagsgivende for videre studier.

Muligens kan dette et stykke på vei kompenseres for ved tettere oppfølging på første året for både bachelor- og profesjonsstudenter. Ved overgang til SO kan man også styrke faglig identitet blant studentene helt fra starten. Tettere oppfølging og mer aktiv læring kan muligens kompensere for at

konkurransoeffekten reduseres. Profesjonsforberedende emner kan innføres fra første dag på profesjonsstudiet. Også på bachelorprogrammet kan man bygge inn emner som gjør studentene mer forberedt på yrkeslivet.

6.2 Studiemiljø

En god del tiltak kan og bør settes i verk uavhengig av opptaksordning. Karakterpresset på årstudiet vil imidlertid ikke forsvinne dersom man beholder lokalt opptak, og de fleste tiltak vil derfor være særlig viktige å implementere i det tilfellet.

6.3 Søkermasse og frafall

Profesjonssøkernes demografi vil sannsynligvis ikke endres mye ved overgang til SO. Vi kan imidlertid anta at motivasjon og forventninger blant studentene kan komme til å endre seg.

Frafallet på profesjonsstudiet vil sannsynligvis øke ved overgang til SO. Politiske føringer tilsier at institusjonene skal øke gjennomstrømning og hindre frafall. Å ha muligheten til å bli kjent med psykologi gjennom årsstudiet før man søker profesjon ser ut til å være en god løsning i så måte.

6.4 Ressursbruk og administrasjon

Ved å beholde lokalt opptak vil ressursbruk og administrasjon være omtrent som i dag. Forslaget til justering av rangeringsordningen skal ikke innebære ekstra arbeid av betydning.

Ved å gå over til SO, vil det meste av dagens administrative rutiner knyttet til opptaket bli gjort av andre. Administrasjonen vil dermed kunne fokusere mer på andre arbeidsoppgaver og studiekonsulentene vil kunne bruke mer tid på andre studentrelaterte oppgaver. Vi vil sannsynligvis også unngå gjentak av eksamen i særlig grad. Dersom man ved overgang til SO ønsker en tettere oppfølging og mer aktiv læring det første året må det settes av ressurser til dette.